

TANODA A HATÁRON

„Január–februárban alapozó és felkészítő munkát végzünk. Márciusban kezdődik a háromfordulós énekversenyünk, májusig havonta egy versennyel, júniusban pedig a tanévzáró gálaműsorainkkal lépünk fel a bajai színházteremben. Ezeken a színházi előadásokon a tanoda szinte teljes tagsága – közel ötszáz gyerek és felnőtt – részt vesz. Júliusban tartjuk a IV. Duna Népművészeti Tábort Dunafalván, augusztusban rendezzük a FolkFesztet helyi civil és országos szakmai szervezetekkel összefogva, tavaly közel hatezer látogatója volt az eseménynek. Szeptemberben a III. Felső-bácskai Népzenei Fesztiválra és Népzeneész Találkozóra készülünk, decemberben tartjuk a tanodánk családi napját, ahová idén Szalonna és bandája érkezik. Ezen kívül iskolákban oktatunk néptáncot a testnevelés órákon, rendszeresen tartunk táncházakat és...”

◆ Ölveczky Tamást, a bajai Duna Népzene-Néptánc Tanoda vezetőjét már-már megállítanám egy pillanatra, hogy legyen egy kis időm leírni, mennyi programmal színesítik a bácskai nagyváros fakónak amúgy sem nevezhető kulturális életét, de ezt végül a furulyatanárnő megteszi helyettem, ugyanis a diákjai már várakoznak egy ideje a szűk iroda előtt, ahol beszélgetünk. Máshol már nincs hely, a Jézus Szíve-templom melletti közösségi ház termei foglaltak: a nagyteremben a kicsik melegítenek be, a kisteremben hegedűóra van, a folyosókon ruhapróbát tartanak, az udvaron még hideg van, egy másik terem pedig a bajai asztalitenisz szakosztálynak van fenntartva. Tamással így az udvaron folytatjuk a beszélgetést, miközben egy szülővel együtt nézzük az ablakból, hogyan táncolnak a gyerekek a tanoda tükrös termében.

„Alakítjuk, hogy a délszláv hegemonia, a magyar népi kultúra és a többi nemzetiség kultúrája egyensúlyba kerüljön. Féltreértés ne essék, a mi műsorainkban is gyakran megjelenik

más nemzetiségek művészete, és nagyon jó szakmai kapcsolatot ápolunk délszláv zenészekkel is, de szeretnénk, ha a magyar kultúra helyi szinten a méltó helyére kerülne.”

Tamás – mint fogalmaz – „gyüttmentként” érkezett Bajára 16 évvel ezelőtt, a felvidéki Komáromból. „Született itt egy lányom, Emma, és bár az édesanyjával nem maradtunk együtt, nekem nagyon fontos volt, hogy a lányomhoz közel legyek, és apaként része lehessen az életének. 12 évet dolgoztam egy helyi alapfokú művészeti iskolában. Az első 9 évben főleg klasszikus zenét oktattam, az utolsó 3 évben pedig megalakítottam az iskola népzene-néptánc tagozatát. A Juhász zenekar tagja vagyok már 21 éve, és számtalan másik zenekarban is közreműködöm. Ez sok koncerttel és utazással jár szerte a világon, így több évtized alatt nagyon jól ráláthattam arra is, hogy máshol milyen módszerekkel tanítanak, és azok mennyire működnek.”

Négy évvel ezelőtt a párjával, Flórával együtt alapítottak egy iskolát. Néhány hónap alatt kiderült, hogy óriási az igény erre, már az elején több mint százán

Nagycsicsergő Néptáncsoport

Népviselés próba Fajd Flóra néptáncpedagógussal

Ölveczky Vince

Spontán zenélés a hegedűórán Ölveczky Tamással és kislfiával, Vincével

Bemelegítés a Sedergő Néptáncgyűttesben

Fegyelem, figyelem...

csatlakoztak hozzájuk. Tamás és Flóra megdöbbennek, hogy felnőttek és gyerekek egyaránt szomjaznak a közösséghez való tartozást. Több évtizedes szakmai kapcsolataik közül válogattak szakembereket az ország különböző szegleteiből és a Vajdaságból is. „Akik a közelben laknak, hetente többször tanítanak nálunk, a többiek havi 1-2 alkalommal tartanak kurzusokat. Ők, ahogy mi is, pedagógusok, de közben előadóművészek is, zenekarokban, színházakban játszanak, néptáncolnak. A gyerekekre és felnőttekre is hatással van ez a szakmai sokszínűség, vannak olyan tanulóink, akik már többféle hangszerezen játszanak, mellette pedig a néptáncsoportnak is aktív tagjai” – meséli.

A Duna Népzene-Néptánc Tanodát a Duna Népművészeti Alapítvány működteti, ennek munkáit lényegében Tamás és Flóra végzi, írják a pályázatokat, végzik az adminisztrációs munkát, de a rendezvényeket, kirándulásokat is nagyrészt ők szervezik a szülők,

a tanárok és a felnőtt tanulók segítségével. Délelőtt, amikor Flóra tanít, Tamás a tanoda ügyeit intézi, és gyakran az ebédet is ő főzi a családnak. Délután aztán átteker biciklivel a közösségi házba, hogy fogadja az iskola után megérkező gyerekeket. „Ahogy láthatod is, kinőttük már ezt a helyet. Idén már 540 diákunk van, ritka az olyan délután, hogy legalább 200 ember ne fordulna meg nálunk. Amikor a versenyekre készülünk, akkor van, hogy a kazánházban is éneklünk késő estig, de olyan fotóm is van, amelyen látható, hogy a citerások az udvaron játszanak, mert máshol már nincs hely. Nagyon büszkék vagyunk a közösségünkre, de mostanában azt érezzük, hogy belefutunk a munkába, és abba, hogy hogyan osszuk el a feladatokat, hogy közben mindenkinek megmaradjon az ép esze. Az erőforrásaink határán vagyunk. Senkit nem küldünk el, ugyan a hegedű és a brácsa tanzak betelt, viszont a citerásokhoz még tudnak csatlakozni a diákok, mert abban az időszakban még van szabad termünk, és a csoportos néptáncban is vannak helyek.” ♦

VIG

FRANZ KAFKA

A kastély

rendező
Bodó Viktor

előadások | május 4. cs | 5. p | 25. cs |
június 3. szo

© 2014 VIG Színház
A Magyarországi Színházak Szövetsége
Kulturális Innovációkért

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

 BUDAPEST

www.vigszinhaz.hu

A díszítőkön nem múlik, hogy minden időben a helyére kerüljön

SZÖVEG –
PARTI JUDIT

KÉP –
ÉDER VERA

SOROZAT –
TÖRTÉNETEK A TAKARÁSBÓL

A helyreállítási kísérlet

Színházi háttértörténeteket szeretnék mondani a színpadi valóság nézők szeme elől eltakart oldaláról, abban a reményben, hogy ez a perspektíva hozzásegít a shakespeare-i mondat újragondolásához, miszerint *színház az egész világ*.
Csodálatos vagy, Júlia!, Játékszín, tervezett bemutató: 2023. február 25.

Eszenyi Enikő jelenléte domináns, Hirtling Istvánnal itt még a szövegkönyv valamely korai példányát használva próbálnak

◆ Eszenyi Enikő – legenda, és megosztó, mint a legtöbb tehetséges ember. Három éve nem lépett színpadra a fővárosban, amire főiskolás kora óta nem volt példa. Lapozgatom az első fellépéseinek dokumentumait, beleakadok Mrožek Tangójába, amelyet 1984 végén mutatott be a Vígszínház, ahogy a sajtó fogalmaz: parádés szereposztásban. Mit élhetett át akkor az alig egy éve a színházhoz szerződött színésznő, Gobbi Hilda, Ruttkai Éva, Páger Antal, Darvas Iván mellett? Vagy egy erősebb kritikai hangot olvasva: „Eszenyi Enikő szereposztási melléfogás.” (Nánay István) Darvas Iván akkor a próbák alatt influenzázott, így nem tudták megtartani a novemberre tervezett bemutatót, sőt a decemberi előadások jó része is elmaradt. A kritika sem ünnepelte az előadást, amit két hónap után le kellett venni a műsorról Gálffi László balcsepe miatt.

Majdnem húsz évvel később láttam Eszenyit először élőben színpadon. Az általa teremtett atmoszférában lebegve csüngtem a mozdulatain, a szavain. Milan Mikulčík szlovák színésszel játszották Dodo Gombár Ég és nő között című darabjának ősbemutatóját. Az akkori szerelmek először játszottak együtt Budapesten.

Sokadszor néztem meg az előadást, amikor nagyjából a felénél Eszenyi Enikő, megmaradva a szerepében, a nézőkhöz kezdett beszélni arról, hogy az előző jelenetben véletlenül megvágta Milan kezét, úgyhogy Milant épp kötözik a takarásban, ő pedig borzasztóan aggódik miatta, de be fogják fejezni az előadást. Milan jelenetről jelenetre vastagabb kötéssel a kezén játszott, az előadás végén várta a mentő – én pedig egy tapasztalattal közelebb kerültem annak a megértéséhez, hogy mit jelent a színésznek a színház.

A műszaki vezető, Juhász Árpád és a díszlettervező Kovács Yvette Alida egyeztetnek

William Somerset Maugham Színház című regényéből Helen Jerome készített színpadi változatot először, Magyarországon így mutatkozott be a darab 1941-ben a Vígszínház színpadán. Akkor Mezey Mária volt Julia, 1969-ben pedig Ruttkai Éva. Ebbe a folyamba látszik kapcsolódni a Játékszín előadása – bár a teátrumban szintén van múltja a darabnak. Verebes István 1991-ben dolgozta át először Maugham regényét, de az ő zenés komédiájának nincs köze a mostani előadáshoz. A jelenlegi előadás szövegét Németh Ákos írta – többször átdolgozva a próbafolyamat alatt.

2023. februári fotóspróbára várakozunk a Játékszínben. Kicsi a játéktér és szűk a takarás is, ami körbeöleli a színpadot. Julia Lambert szerepére Bank Tamás színházigazgató kérte fel Eszenyi Enikőt. Tétje van a visszatérésnek, így tétje van a darabnak is. Ez tapintható a légkörben.

A próbán a nyaralóban játszódó jelenetet mutatják meg a színészek, ez az egyetlen, amiben mindenki

szerepel. Eszenyi kitölti a teret. Egyszerre angyali és ördögi. Tele van energiával. Vibrál. Magánszámot játszik. A jelenet közelít a végéhez, Eszenyi egyszemélyes teniszszimulátorként látjuk. Szerepe szerint személyes bosszújának részleteit dühöngi a nézők felé, egy-egy jól irányzott, erőteljes ütéssel adva nyomatékot az ötleteknek. Az ütő azonban rakoncátlanul fölborít egy kancsó vizet is. Ahogy Enikő nagy garral kifelé indul a színpadról a takarás felé, a kiömlött vízen olyan hirtelen és hangtalanul csúszik el, hogy minden jelenlévő az előadás részeként értelmezi. Ahogy a segélykiáltását is: hívjatok mentőt! Bank Tamás eszmél először: függöny!

Másnap még mindenki a történet hatása alatt van. Eszenyi Enikőnek elviszik a kórházba a szövegpéldányát, de már lehet tudni: a bemutató elmarad.

A főpróbát viszont megtartják. Főszereplő nélküli főpróbán még sosem vettem részt, kíváncsian figyelem a pergő ritmusú előadást, a felszabadult színészetet, és azt a helyet, ahol most nincs senki. A hiányt. A sűgő olvassa be Julia Lambert mondatait. A távollévő

Julia Lambert fésülködőasztala üresen áll

Pásztor Erzsi a horizontot kémleli a „nyaraló jelenetben”

színészek minden partnere meghagyja a teret. Hirtling István, Lelkes Botond, Szőlőskei Tímea, Baronits Gábor, Mosolygó Sára úgy játszik, mintha ott lenne, aki nincs. Főpróba vége, a darab most pihenni fog.

Itt nagyon szűk az a tér, ami rejtve van a közönség elől. A díszletek, kellékek és jelmezek egymásra szorulva várokoznak ott, hogy a megfelelő időben és kellő gyorsasággal a nézők elé kerüljenek. Zoób Kati Eszenyi Enikőre álmódott egyedülálló ruháit is a csend lengi most körül. Félhomály van, a technikai munkatársak pakolnak.

Hazaindulok a törtéteken gondolkodva. A „nincs” jelentésén.

Felöltlik bennem a legnagyobb nincs, húsvét hajnalán az üres sír. A világtörténelem nagy színpadán egyszer valaki elvállalta a teljes meztelenséget és kiszolgáltatottságot, sőt a halált is, hogy az ember méltóságát tökéletesen helyreállítsa. Ami ennél kevesebb, legyen az tehetség vagy emberi akarat, sem karakterhibáinkat, sem elhibázott lépéseinket nem tudja felülírni/helyrehozni. ♦

KÉPMÁS-EST

SZÍNHÁZ és PSZICHOLÓGIA

MOMKult, Kupolaterem
1024 Budapest, Csörsz u. 18.

**PÁROS
KÉPMÁS-ESTEK**
NŐI ÉS FÉRFI FÓKUZZSAL,
SZÍNHÁZI JELENETEKSEL
INSPIRÁLÓDVA

Május

03. **BARÁTSÁGBAN
ÉS KÖZÖSSÉGBEN**
19:00
HAVEROK, BARÁTOK,
CSAPATTAGOK

Színészek: **Kecskés Karina** és **Katona László**,
a Nézőművészeti Kft. vendégművészei
Szakértő: **Kozma-Vízkeleti Dániel**,
kiképző családterapeuta, klinikai szakpszichológus

A Képmás-est jeleneteihez a Nobila Casa erdélyi családi vállalkozás biztosítja a tárgyakat. A játékba került tárgyakat az est végén kisorsoljuk nézőink között.

A Képmás-estre a belépés regisztrációhoz kötött, a belépő személyenként egy Képmás magazin.

Regisztráció: kepmas.hu/kepmas-est

TÁMOGATÓ:

RENDEZŐK:

KELLÉKEK:

Nobilacasa minden előzetes tájékoztatás nélkül.

SZÖVEG –
JANCSÓ ÁGNES

AHOL A FÁJDALOM, OTT A TŰZOLTÓ

A szervezett tűzoltás története egészen a római korig nyúlik vissza. A címben idézett jelmondat évszázadokon keresztül inspirálta az önkénteseket, a diákokat és a hivatásosokat, hogy felvegyék a harcot a lángokkal szemben. Minden év május 4-én, Szent Flórián napján a tűzoltók bátorsága és emberisége előtt tisztelgünk.

◆ BABILONTÓL AQUINCUMIG

„Ha valakinek a házában tűz üt ki s az ember, a ki oltani megy, a ház gazdájának holmiára emeli szemét, sőt a háziúr holmiát eltulajdonítja: az illető ugyanabba a tűzbe dobassék” – olvasható Hammurapi babiloni király i. e. 17. századi törvényei között. A tűzzel kapcsolatos íratlan szabályok azonban már 800 ezer évvel ezelőttre is visszanyúlhatnak. A régészeti emlékekből kiderül, hogy védekezésképpen tűzgyújtó gödröket ástak, kövekkel vették körbe a tűzrakó helyet, az ókori Egyiptomban pedig oltógödröket használtak. Az első hazai tűzoltóemlék egy 228-ban készült víziorgona, amit az Aquincumi Tűzoltóság kapott ajándékba. Az önkéntesek ekkor még vízbe vagy ecetbe áztattott posztódarabokat, nyers állatbőröket, szivacsokat használtak az oltáshoz, amihez a tárolók és kutak szolgáltatták a vizet.

DIÁKOK A TŰZVONALBAN

A középkorban a céhek feladata volt a tűzvédelem, azonban a város különböző pontjain élő kereskedőket nem tudták elég gyorsan mozgósítani. A 17. században a kollégiumban élő diákok bevonásával alakítottak tűzoltó csapatokat.

Az ipari forradalommal megszülető gyártelepek védelme több szakértelmet és modernebb eszközöket igényelt, a bőrvödörök és lajtoskocsik nem voltak megfelelőek

a nagyobb tüzek oltására. Ezekre a hiányosságokra derült fény 1835-ben Aradon, amikor kigyulladt egy kereskedő háza, amelynek emeletén puskaport tároltak. A céhes osztag nem ért oda időben, diákok hozták ki a robbanásveszélyes anyagot az épületből, így megmentve a várost. Még aznap döntöttek az első önkéntes testület, az Aradi Önkéntes Polgári Tűzoltókar létrehozásáról.

TŰZPASA

1860-ban tűz ütött ki Nagycenken. A mentésben részt vett Széchenyi István fia, Ödön is, aki szembesülve a szervezetlenség okozta pusztítással, a tűzvédelemnek szentelte életét, 1863-ban megszervezte a hazai tűzoltóságot. Az 1848-as szabadságharc leverése után a politikai vezetés nem támogatta a hivatalos egyesületek létrejöttét, így a tűzvédelem intézményesülésére csak a kiegyezéssel került sor. 1866-ban kezdte meg működését a Rösch Frigyes által megalapított Soproni Torna- és Tűzoltó Egyesület, amit 1870-ben a 12 fő vezetésével létrejövő Magyar Országos Tűzoltó Szövetség követett. Az elnök, Széchenyi Ödön hírneve az országhatáron túlra is eljutott, 1874-ben a szultán meghívására Törökországba utazott, hogy létrehozza a konstantinápolyi tűzoltóságot. Erőfeszítéseiért jutalmat is kapott, első keresztényként kapta meg a pasa címet.

Kép: Fortepan

KÁRVALLOTTAK

1886-ban festette meg Feszty Árpád a Kárvallottak című festményét, amely a hetényi tűzvész áldozataira hívta fel a figyelmet. A tűzvédelem érdekében egyre több esetet vizsgáltak ki, így a Párizsi Nagyáruház 1903-as, 30 ember halálát okozó szerencsétlenségét is. Nem csupán a dolgozók voltak felkészületlenek, a tűzoltóság hiányosságaira is rámutatott az esemény, aminek eredményeképpen többek között megemelték a tűzoltók és az autók számát is. A korabeli tűzoltóság egyik legnagyobb tragédiája Ökörítőfülpösön történt 1910-ben. Mulatságot rendeztek a csűrben, a korlátozott férőhelyek miatt azonban eltorlaszolták az ajtókat, így amikor egy lampion miatt kigyulladt a tető, nem volt menekvés. A tűzvésznek 312 halálos áldozata volt.

TÖRVÉNYBE IKTATVA

A századfordulón már több mint 60 ezer tűzoltó szolgált, 1912-re pedig közel 9 ezer tűzoltóság működött ország-szerte, de az első világháború megakasztotta a fejlődést. Az országos helyzet rendezésére 1936-ban létrejött az első tűzrendészeti törvény, sok új előírással, ezután pedig

egymás után bukkantak fel a találmányok, megjelent a motoros fecskendő, a tűzjelző rendszer és a szárazított készülék is. „Legutóbb Párisban kísérletet tettek egy újfajta füsttálcával. [...] Egy tűzoltó felvette és fél óra hosszúig tartózkodott a fojtó füstben. Mikor a füstből kijött, egy orvos megvizsgálta és teljesen egészségesnek találta” – olvasható a Tolnai Világlapja 1909-es számában.

AZ ÁTALAKULÁS ÉVTIZEDEI

A második világháború alatt ismét szétesett a tűzvédelem, sok tűzoltó elesett vagy hadifogságba került, a felszerelés megsemmisült. 1948-ban született meg az egységes állami tűzoltóság, a fokozott biztonság érdekében köz- és üzemi őrségeket is létrehoztak. Átalakult a képzés rendszere, új egyenruhát, sisakot kaptak az immár katonai rendfokozattal bíró tűzoltók.

A rendszerváltást követően a tűzoltás és a műszaki mentés az önkormányzatok feladata lett, tíz évvel később pedig visszakerült az állami feladatok közé. Ma a tűzoltóság a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatósága alatt működik. ♦

SZÖVEG –
HORVÁTH PÁL filozófus

SOROZAT –
MAGYAR PÉLDAKÉPTÁR

A MAGYAR KÁLVIN

Mélius Juhász Péter

A reformáció hazai terjedése a 16. század derekától a török hódítás és a vele járó pusztulás ellenére korábban nem látott pezsgést hozott a hazai vallási, irodalmi és kulturális életbe. A könyvnyomtatás kínálta lehetőségek és az anyanyelvűre váltó írásbeliség, társulva a lutheránus és kálvinista hitújítók térítő buzgalmával, a kibontakozó hitviták idejével új, termékeny korszakot jelentett.

◆ REFORMÁTORI KARRIER MAGYARORSZÁGON

Ennek a vészterhes, ám izgalmas időnek volt jelentős, a hazai kálvinizmus kibontakozását meghatározó alakja Mélius Juhász Péter prédikátor, egyházszerző, tudós és egyházi író, ahogy később nevezték, a magyar Kálvin. Juhász Péter 1532 körül született a később a török által elpusztított Somogy megyei Horhi faluban. Nevét a kor divatjának engedve a *mélius*, juhász görög szóval egészítette ki. Lutheránus szellemben nevelkedett, a tolnai iskola növendékeként azonban mestere, Szegedi Kis István hatására a reformáció svájci irányzatához pártolt. 1556-tól a reformáció szellemi bölcsőjének számító wittenbergi egyetemnek volt diákja. Doktori címének megszerzését követően hazatérve Debrecenben volt lelkész, 1561-től pedig, egészen fiatalon a tiszántúli egyházkerület püspöke, a hazai kálvinizmus első embere. A várostól számos kiváltságot szerezve, különösen az oktatás támogatását tartva szívügyének, a hazai reformáció fellegvárává tette Debrecen. Ekkor még együtt dolgozott későbbi nagy ellenfelével, idővel unitáriussá lett lelkészárságával, Dávid Ferencsel, igyekeztek megerősíteni a kálvinizmus

pozícióit a Tiszántúlon. Ekkor, 1559-ben írta meg a nagyváradi zsinat alkalmából a kálvini úrvacsoratan részletes kifejtését tartalmazó munkáját, az *Orthodoxa sententia*t, a hazai református egyház első hitvallását. Ezt követően állította össze Mélius Szegedi Gergely debreceni és Czeglédi György nagyváradi lelkészársága segítségével első rendszerező hittani munkáját, a *Debreceni és egervölgyi hitvallást*, amelyben Zwingli és Kálvin szellemében tárgyalta az alapvető hittani témákat, kitért az egyházkormányzat, az istentiszteleti rend, a szertartások, a házasságjog kérdéseire, sőt gazdasági és politikai megfontolásokra is. Ezekkel a munkáival évszázadokra meghatározta a hazai református egyházi életet. 1560 és 1562 között Debrecenben működött lelkészársága, Huszár Gál nyomdája, amely sorra adta ki írásait. Miután Huszár Gál távozott, nyomdája Mélius szellemi irányítása alatt tovább működött, mint a legelső, azóta is folyamatosan fennálló hazai nyomdaüzem, amelynek napjainkban az Alföldi Nyomda a jogutóda. Mélius szenvedélyes, sőt időnként durva hangú vitázó, türelmetlen ember volt, aki kezdetben a katolikus nézetekkel szállt szembe: „nem barátí sírás,

Kép: Wikimedia Commons

HERBARIUM. AZ FAKNAC FVV

EKNEC NEVEKRŐL, TERMÉSETEK-
ről, és hafnairól, Magyar nyelvre, és ez
rendre hozta az Doctorec Könyvuciből
az Horhi Melius Peter.

Nyomtatott Colofuárat Heltai Gaspárne
Műhelyébé, 1. 5. 78. Évtenjében.

pityergés, éhezés, koplalás, bánat, zsákba való öltözés a poenitentia, hanem megújulás, újjáteremtés, megtérés: bűnnek, ördög hatalmának, törvény átkának elrontása, új szívnek, léleknek teremtése”. Később a kálvinizmusra legveszélyesebbnek ítélt antitrinitárius, unitárius, a Szentháromságot tagadó nézetek ellen emelte fel szenvedélyesen a szavát.

TEOLÓGIA ÉS HERBÁRIUM

A hitvitázó lendület jutott érvényre dogmatikai traktátusaiban is, amelyben elutasítja az úrvacsora hagyományos katolikus felfogását. Az igaz szentírásbul kiszédett ének címűben pedig magának a Messiásnak tulajdonított fikatív beszédet fogalmazott meg a Szentháromság tagadói ellen. A Szentírást magyarázva azt vallotta, „látom hogy az Anyaszentegyházban való hű tanítók régtől fogva ezt mívelték, és nem csonkán-bonkán magyarázták az Apostoloknak, prófétáknak vagy Evangelistáknak a könyvöket, mint az álnok pápa a postillában redelte, hanem eleitől fogva elkezdvén mindvégig magyarázták azt az Isten népe előtt”. A bibliai nyelvekben képzett püspök fordította is a Szentírást. Közreadta Sámuel könyveinek és Jób könyvének átültetését.

„Bolondok, eretnekek, pápalelkűek, akik érthető magyar nyelven írni, prédikálni, igazat, épületre Szentírást nem hagynak” – vallotta. 1567-ben Szegeden megjelentette Újszövetségfordítását, bár ennek egyetlen példánya sem maradt az utókorra. Fordításai amolyan parafrázisok, kommentárok is voltak, hiszen a szent szövegeket lapszéli jegyzetekben magyarázta.

Mélius természettudományos témájú művet is írt, a Herbarium című, német mintákat követő fűvészkönyvet, amely kora botanikai és orvoslási ismereteinek összefoglalása, magyar nyelven az első ilyen természetű, a küllhoni munkák mellett saját megfigyelésekre és népi tapasztalatokra is támaszkodó összeállítás. A szerző a hazai növényvilág, fák, fűvek, virágok leírása mellett betegségekkel szembeni hasznukról adott áttekintést, miközben nemegyszer elsőként örökítette meg azok magyar nevét. Mélius Juhász Péter 1572-ben, alig negyven esztendősen távozott az élők sorából. Az iránta való tisztelet jeléül házat halála után lelkészlakás céljára Debrecen városa vette meg, a tanács pedig özvegyének és lányainak adómentességet szavazott. ♦

SZÖVEG –
PARTI JUDIT

KÉP –
JÓNÁS JÁCINT

VÖRÖSBOR JÉGGEL

Rossz villamosra szállt. Többször is. Végül – egyórás késéssel – megérkezett a kávézóba, ahová az interjút megbeszéltük, hogy frissességével és meglepő gondolkodásával kirázzon a konvenció és konformizmus langymeleg kabátjából.

Zalán Tibor József Attila-díjas költő, író, drámaíró, dramaturg, a magyar líra európai szellemiségű alkotója februárban vehette át a Balassi-emlékkardot, most mégsem a Kossuth-díj kapcsán beszélgettünk. A függetlenség valódi jelentéséről kérdeztem.

◆ – **Azon kezdtem gondolkodni az idejutás nehézségei kapcsán, ismerős epizód-e az életében a fölösleges kör?**

– Az egész életem egyetlen fölösleges kör. Az első fölösleges kör, hogy író lettem. Persze, most azt hiszi, hogy viccelek.

– **Legalábbis a József Attila-díj azt súgja: hazudik.**

– A József Attila-díjat elgurigázták a gyerekeim egy homokozóban, azóta nincs is díjam. Ennyit arról, hogy mit súg nekem a József Attila-díj.

– **Nem őrzi a díjakat?**

– Lehet, hogy a családom őrzi, de én nem nagyon tudom, hol vannak a díjaim. Meglepően nem értékelem a díjakat – bár a Kossuth-díjat tudtam volna, mert azzal már olyan összeg jár együtt, ami látható. De hogy valaki Kossuth-díjas-e vagy sem, az huszadrangú dolog a világomban. Nem fogok jobbkat írni semmilyen díjtól, legfeljebb több lesz az ellenségem.

– **Jövőre lesz hetvenéves, és végignézve az életpályáját, ellensége akad a Kossuth-díj nélkül is.**

– Legalább a fél irodalmi szcéná az ellenségem, és nem azért, mert jéggel iszom a vörösbort a whisky mellé. Valóban tettem is érte, hogy ez így alakult. Fiatalon kerültem a Kortárs szerkesztőségébe, eleve azzal a szándékkal, hogy sok fiatal költőnek adjak lehetőséget a megjelenésre – ezzel a hozzáállással azt a középszert haragítottam magamra, amelyik valamilyen módon, valódi teljesítmény nélkül, megszolgált az irodalom akkori vezető folyóiratában dekkolást. Valóban közöltem legalább száz fiatal írot Darvasi Lászlótól Háy Jánosig és Babics Imréig, de mivel nem tudtam mindenkivel közölni, akinek nem hoztam le az írását, azok megint csak utáltak. Így indultam.

– **Majd megsemmisítette a kéziratait és a levelezését, amivel szintén nem nőtt a népszerűsége. Miért?**

– Mondja ki, mire gondol!

– **Arra, hogy ez nonszensz.**

– Abnormális, igaz? Az, de magyarázható. Fialat író voltam, akit véleményem szerint inkább a botrányai tettek híressé, mint a költészete, és megriasztott, hogy Raffai Sarolta följajánlotta, a Petőfi Irodalmi Múzeum megveszi

a teljes levelezésemet és a kézirataimat. Először gyanút fogtam, hogy miért akarja megvenni. Aztán gyanús lett a saját nárcizmusom: miért figyelem a kézírásomat, az akkor még gyöngybetűkkel írt szövegeimet, miért gyűjtögetem óvatosan és gyűrdésmentesen eltéve őket? Az önimádatnak ezt a kohóját számoltam fel: elsőként az összes kéziratomat semmisítettem meg.

- Elégé radikális lépés. Forradalmár jellem?

-Dehogy. Szerintem a forradalmárok egyrészt jól körülírható ideológiát képviselnek, másrészt nincsenek egyedül. Az nem forradalmi tett, hogy az ember szembe megy a tömeggel. Én pedig az alkotói köröket sem szerettem soha.

- Éppen erre gondoltam. Az érthető, hogy valaki úgy biztosítja a pártatlanságát, hogy egyszerre lép be az összes írói érdekcsoportba – ezzel szemben Ön még az Írószövetségből is kilépett.

- Onnan nem elvi, hanem személyi okokból léptem ki. Az már inkább bír jelentéssel, hogy ezzel egy időben nem léptem át a másik írószövetségbe. Akkor az az ideám támadt, hogy aki középen van, az az igazság birtokosa, és én egyszer az életben igazságbirtokos akartam lenni. Nagyon sokára jöttem rá arra, hogy az igazság a legritkább esetben van középen. Az igazságot ingának látom, ami hol jobbra, hol balra leng ki, és nekem, mint független értelmiséginek ebből következően hol a jobb oldalon, hol a bal oldalon lévő igazságot kell elfogadnom. A magyar közbeszédben ezt hintapolitikának hívnák vagy gyávaságnak. Ez nagyon elnagyolt megfogalmazás, de ne ragozzuk túl. Bár a langyosokat kiköpi az Isten, mondja a Biblia is, pedig ez nem langyosság a részemről. Pontosan tudom, hogy mit vesztettem azzal, hogy nem vagyok sem jobboldali, sem liberális szimpatizáns vagy zászlólengető, sem ilyen, sem olyan csoportosuláshoz nem csatlakoztam.

Megnyugtat, hogy az írásaim éppúgy megjelennek a baloldali orientáltóságú folyóiratokban, mint a nemzeti eszméket preferáló lapokban – ez arról beszél, hogy a mondanivalóm vagy a teljesítményem nem kötődik semmilyen politikai hovatartozáshoz. Ugyanez vonatkozik a véleményalkotásaimra.

Nem szeretem, amikor valaki nem nyilatkozik a Magyar Rádióknak vagy az ATV-nek. Előfordult, hogy egy napon készített velem interjút a Katolikus Rádió és a 168 óra. Érdekes megjegyezni egyébként, hogy a liberális platformokról sosem tiltottak le – míg nemzeti oldalon előfordult, hogy nem szólalhattam meg.

- Volt egy időszak az életében, amikor egyik oldalon sem jelent meg írása. Azt hogyan lehetett túlélni?

-Nagyon rosszul. De ez inkább a könyveimről szólt, bár nem csak azokról. Ez akkortájt történt, amikor otthagytam a Kortárs szerkesztőségét, úgymond kivonultam az irodalmi közéletből. Amikor nyolc, kiadók által pályázott könyvemből egyik sem tudott megjelenni. Aztán észre kellett vegyem, hogy nem örülnek nekem így még a lapok sem, meg azt is, hogy nem írnak rólam. Furcsa dolgok történtek, páriává lettem, ellenségévé formáltak mindkét oldalon. Mélyen elbizonytalanodtam a saját munkámban, annak a létjogosultságában, amit addig írtam és gondoltam.

Akkor visszamentem Kispestre, egy egészségügyi szakközépiskolába tanítani. A szeretet és megbecsülés,

amit a diákoktól meg a kollégáimtól kaptam, sok mindenben túlségített. Elvonta a figyelmemet az irodalomtól, aminek a hivatalos körén kívül kerültem. Önerőből kiírtam magamat a mainstreamből, bár ehhez jócskán kaptam „készséges segítséget” is egyes „író társaimtól”. Ugyanakkor azt is egyre világosabban láttam, hogy mennyire nem jelent semmit számomra a bentlét. Tisztító időszak volt, bár nagyon félttem, hogy tényleg eltűnök mindörökké íróként. Gondoljon csak bele, ma is az egyik legjobb kinyírási módszer az irodalomban, s talán minden művészeti ágban, az elhallgatás.

– A most induló nemzedéknek is azt mondaná, hogy nem jelent semmit a bentlét?

– Annak nem. Ha egy most induló fiatal író nem áll be sehova, annak nincs helyi értéke. Ugyanakkor két lehetősége van a fiataloknak: kivészni az irodalomból, vagy odaállni valamelyik oldalra. Demeter Szilárd évekkal ezelőtti törekvését, hogy a két oldalt egymáshoz közelítse, emlékeim szerint Térey Jánoson és rajtam kívül senki nem üdvözölte. Azóta sincs független irodalom, a fiatal íróknak be kell lépniük valahova, különben nem fogják őket mentorálni, nem fognak támogatásokat kapni, a szög feje nem fog kilátszani a deszkából. Bár, ha kilátszik, akkor meg hamar jöhet a gyalu.

– Írt esszét az értelmiségi szerep hanyatlásáról is. Miért látta így?

– Minden az ellen dolgozik, hogy törődjenek az értelmiséggel, meghallgassák az értelmiséget, (nota bene!) megbecsüljék az értelmiséget. Nemrég arról nyafogtam valahol, hogy sem a hatalom, sem a társadalom nem hajlandó átgondolni például, hogy mit jelent az írói státusz. Vagy mit jelent egy költő a társadalomban? Ha egy költő három verset ír egy hónapban, már túlírtta magát. Ez idegrendszer kérdése. Három vers az nagyjából 25 000 forintot hoz. Nem kell magyaráznom, ugye? Nem véletlen, hogy a Térey-ösztöndíj kapcsán óriási volt a felzúdulás, hiszen ez öt év írói megélhetést jelent. De nem azért zúdultak föl, mert azt erkölcsileg jónak vagy rossznak lehetne minősíteni, hanem az irodalmi szekértáborok szokott rendje szerint azok haragudtak ezekre. Azon lett volna érdekes vitatkozni, hogy valóban olyanok kapták-e, akik megérdemlik.

– Ön megkapta és el is fogadta „ezektől”.

– Számomra nincs „ezek és azok”. Egy írónak a hatalom egyként rossz, ugyanakkor rá van szorulva a hatalom

kíméletére abban az értelemben, hogy nem csukják be, nem tiltják le, nem hurcolják meg, abban az értelemben, hogy biztosítják a demokratikus jogait, abban az értelemben, hogy elérhetővé tesznek ösztöndíjakat és működtetik például a könyvkiadást. Nagy és ennél összetettebb játék ez, amelyben valójában senki sem független, még én sem, aki nem tartozom elszámolási kötelezettséggel senkinek.

– Annak miért nem nézett utána, hogy ki volt, aki Önt megfigyelte?

– Engem ez soha nem érdekelt, és nem is tartom igazán fontosnak. Még az sem lenne fontos, ha megtudnám, hogy mi az, vagy ki az például, aki vagy ami miatt nem jelenhettem meg fizikai költői létemben kilenc évig bizonyos helyeken, például Pest megyében.

– Nem ápol dühöt magában?

– Minden át volt szőve akkor a hatalom különféle színű és erejű kötelékeivel, ebben a szövetben szerintem mindenki meg volt bénítva valamilyen módon. Emlékszik az egykori Vidámparkban arra a hatalmas forgó hordóra? Ilyen hordó volt az életünk, amiben úgy tántorogtunk, mint a részegek. Soha nem lehetett tudni, hogy a következő lépésünk mennyit ér, vagy kit gáncsolunk el vele. A „forgó hordó létet” lehet véleményezni, a létrehozót elvagy megítélni, de a benne csetlő-botló emberekről nem vagyok hajlandó ítélni.

– A PIM Petőfi-kiállításának nyitóbeszédéből úgy tűnt nekem, hogy nem szereti a képmutatást.

– Pontosítok: semmilyen cserélhető címert nem tudok szeretni az úszósapkákon.

– A kereszt a nyakában nem képmutatás?

– Ezt a keresztet 1978 óta hordom, hozzám tartozik, sehova nem mentem nélküle, legfeljebb focizni. Ez a kereszt velem függ össze, a legmélyebb ragaszkodással. De Istennek hátat fordítottam az apám és a bátyám halála után. Nyilván, ebben – és ezzel – is megosztó figura lettem.

– Istennek lehet háttal állni?

– Hogy háttal állok, nem én mondtam ki először, hanem Tarján Tamás írt egy mély és őszinte kritikát az istenes verseimről, amit ezzel fejezett be: „úgy gondolom, hogy Zalán Tibor most háttal áll Istennek. Ő azt gondolja, hogy ez egy nagyon radikális cselekedet a részéről, és nem tudja, Isten így talán még jobban szereti, mert félti is.” ♦

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

SOROZAT –
#JÓÉJTPUSZI

NYOMOZÁS

◆ Kegyetlen gyilkosság történt, rám bízta, hogy kinyomozzam az ügyet, gyűjtögessem a tanúvallomásokat, kiszűrjem az ellentmondásokat, mert ha nagyon egybevágnak, akkor hamis és bemaigolt a szöveg. Töviről hegyire ismernem kell, merre járt az áldozat, kikkel találkozott, mit csinált és mit beszélt, kik lehetnek barátai és ellenségei, kiknek volt az útjában, kiknek állt érdekében, hogy megszabaduljanak tőle. Vajon miféle körökben mozgott, előkelő vagy nyomorult társaságban? Esetleg mindkettőben, ha kedve tartotta? Rákérdeztek a legszokványosabb vagy a legfurább emlékre is, hiszen bármely önmagában nem túl sokatmondó részlet

fontos puzzle-darabkának bizonyulhat a nagy kirakósban. Lehet, hogy csupa ártalmatlan dolgot tett és mondott, lehet, hogy a szomszédai szemében nagyon rendes embernek látszott, olyannak, aki szereti szeretteit, aki becsülettel elvégzi a munkáját, mindig lenyírja háza előtt a gyepet, szépen lefesti a kerítést, pipázik és újságot olvas, kedvesen elbeszélget az időjárásról, aki a légynek sem ártana, akinek a légy sem ártana, akinek aligha vannak ellenségei. Lehet, hogy betegeket gyógyít, megszállottakat szabadít, halottakat támaszt fel, vihart csendesít le, vízen jár, kenyeret szaporít, mégis vagy tán éppen ezért, kivívja maga ellen mások haragját. Igyekszem kibogozni, kinek állt érdekében egy szemlátomást ártalmatlan ember halála. Első körben a tekintélyüket féltő egyházi és világi hatalmaknak. Tágabb körben viszont sajnos azt kell mondjam, bárkinek volt indítéka eltenni őt láb alól, hiszen mindenkinél jobb volt, s ezt nemigen szoktuk lenyelni. Végeredményben bűnrészességért magamat is rács mögé kéne juttatnom, hisz egyebek közt a bűneimért kellett meghalnia. A nyomozás során furcsa módon mégis arra jöttem rá, hogy az ő halála az én életem, hiszen letette értem az óvadékot, és neki köszönhető, hogy szabadultam. ◆

Nobel-díjas szerző műve, kínai Faust és kijevi előadás: ajánló a 9. MITEM májusi programjából

◆ KÍNAI FAUST-FELDOLGOZÁS

A Pekingi Központi Dráma Akadémia előadásában érkezik a Nemzeti Színház színpadára Goethe *Faustjának* ötfelvonásos adaptációja. Ez a Faust-feldolgozás **jelentősen eltér az eredeti mű szövegétől**, Faust életének öt szakaszát fordított sorrendben, a végétől az elejéig haladva mutatja be. A történet a címszereplő természethódító kudarcával indul, politikai törekvéseinek meghiúsulásával folytatódik, majd a klasszicista szépségahajszolás csömörén és a való világbeli szerelmi csalódáson át ível a tudásból való végső kiábrándultságig. Hol: **Nemzeti Színház, Budapest**
Mikor: **2023. május 10. 19:00**

BERTOLD BRECHT UKRAJNÁBÓL

Az Ivan Franko Ukrán Nemzeti Színház előadásában érkezik Bertold Brecht *Állítsátok meg Arturo Uit!* című művének adaptációja, a színház főrendezője, **Dmitro Bogomazov** rendezésében. Az 1920-as évekbeli amerikai stílusban játszódó gengszterdráma fokozatosan egy új diktátor születését bemutató példázattá alakul át. Napjaink történelme új kommentárt írt a darab fejezeteihez. Hol: **Nemzeti Színház, Budapest**
Mikor: **2023. május 12. 19:00**

Az idei évben a 10. Színházi Olimpia keretében rendezik meg a 9. Madách Nemzetközi Színházi Találkozót, amely egyben a jubiláló nemzetközi színházi fesztivál fő programja is. A Nemzeti Színház szervezésében létrejövő eseménysorozat 19 ország 35 társulatát hozza el a hazai közönségnek, a páratlanul színes programból válogattunk május hónapra.

FEKETE HUMOR BRIT TOLMÁCSOLÁSBAN

A *Complicité* világhírű nemzetközi vándortársulat **Simon McBurney** rendezésében mutatja be *Hajtsad ekédet a holtak csontjain át* című új darabját. A fekete humorú, anarchikus-noir darab **Olga Tokarczuk Nobel-díjas író** azonos című regénye alapján készült. Az 2022 decemberében bemutatott előadás elgondolkodtató, ironikus, túlvilági elemekkel megtűzdelt krimi, mese a világmindenségről, a költészetről, az aktivizmus korlátairól és lehetőségeiről.

Hol: **Nemzeti Színház, Budapest**
Mikor: **2023. május 15., 16. 19:00**

HUMOR ÉS ÖNIRÓNIA SILVIU PURCÁRETE SZEMÜVEGÉN KERESZTÜL

A *megesett hercegnő története* című előadás alapja a világhírű román rendező, **Silviu Purcărete** eredeti szöveggényve IV. Tsuruya Namboku kabuki darabja nyomán. A megesett hercegnő történetének cselekménye **megszállott szerelemről, gyilkosságról, reinkarnációról, bosszúról** szól. E témákat humorral és öniróniával tárja elénk az előadás, érdekfeszítő kommentárt alkotva az európai és a japán kultúra közötti párbeszédhez. A produkció a **Nagyszebeni Radu Stanca Nemzeti Színház** előadásában érkezik.

Hol: **Eiffel Műhelyház, Budapest**
Mikor: **2023. május 18., 19. 19:00**

A 10. Színházi Olimpia programjairól bővebben:
www.szhaz.org

OLYMPICS

10

10. Színházi Olimpia
MAGYARORSZÁG

Minden, amit a
**10. Nemzetközi
Színházi Olimpiáról**
tudni érdemes.

SZINHAZ.ORG

Mit? Mikor? Hol?

58 ország

400 társulat

750 előadás

7500 fellépő

2023. április 1. – július 1.

„MONDOTTAM, EMBER: KÜZDJ ÉS BÍZVA BÍZZÁL.”

MADÁCH IMRE

SZÖVEG –
SZÉKELY-BALOGH SZILVIA

KÉP –
JÓNÁS JÁCINT

” Nagyon jó érzés most budapestinek lenni

Interjú Pataki Ferenc színművésszel

Pataki Ferenc tizenkilenc éven keresztül a Szegedi Nemzeti Színházban játszott vezető színészként. Öt éve Budapestre költözött a családjával, és azóta szabadúszóként dolgozik. Amellett, hogy Orlai Tibornál játszik, sokat szinkronizál és filmez. A képernyőn például a *Bátrak földje* című kosztümös napi sorozatban vagy a *Nagy fehér főnök*ben láthattuk, ősztől pedig a *Tündérkert*ben lesz velünk. A *tapasztalt asszony* című darab bemutatójáról, filmezésről és a fővárosi forgatagról beszélgettünk.

- ◆ – **Öt éve élsz Budapesten, azóta az Orlai Produkciós Iroda előadásaiiban már oszlopos tagnak számítasz.**
– Sok darabban játszom, ezek közül számos ősbemutatóban, amiket azért szeretek, mert a rám ruházott szerepeket elsőként formálhatom, szólaltathatom meg. Ilyen például a *Redőny*, az *Apád előtt ne vetkőzz* vagy a *Válaszfalak*. A próbák és az előadások mellett szinkronstúdiókba járok, vagy elsősorban nyaranta, forgatok. Szeretek itt élni a családommal. Pont az a nyüzsgés, amitől tartottunk, most jólesik. Frissen tart, de figyelni kell, mert el is lehet veszni a nagyvárosi forgatagban. Nagyon jó érzés most Budapesten élni, és itt színészeknek lenni.

– **Ezek szerint a családod is megtalálta a helyét. A lányod például a Magyar Táncművészeti Egyetemen végzett.**
– Két lányom és egy fiam van, a legfiatalabb lett táncművész, aki a Duda Éva Társulatnál dolgozik. Éppen most tudtuk meg, hogy a Magyar Táncművészek Szövetsége őt választotta az évad legjobb kortárs pályakezdő táncművészenek. Ez óriási hír, és nagy örömmel tölt el, de a másik

két gyermekemre is ugyanolyan büszke vagyok, ők hasonlóan tehetségesek a saját területükön.

– **Amikor ez az írás megjelenik, az Orlai Produkció tagjaként már egy hónapja játszani fogod Tasnádi István *Tapasztalt asszony* című darabját. Nagyon aktuális és izgalmas témát jártok körül: a férfi és női szerepeket boncolgatjátok.**

– Tasnádi Istvánnal már többször dolgoztunk együtt, és nagyon jól megtaláltuk egymással a közös hangot. Ez a darab nem most íródott, de húsbavágó aktualitását a jelenben nyerte el. „Beérett rá” a világ. Férfi és női helyzetét különböző pontokból közelítjük meg, és azt feszegetjük, hogy mi a nők valódi helyzete, szerepe a mai világban. A szituációknál már a kiindulópont is izgalmas, mert egyáltalán nem biztos, hogy a férfi férfi, a nő pedig női szerepet fog játszani. Ez sokszor komikus, máskor megrázó, de mindenképpen gondolatébresztő jeleneteket eredményez. Tasi remek szöveget írt, ezzel együtt mint rendező, improvizatív alkotófolyamatot vezet, ami kifejezetten inspiráló.

– Sokat vagy képernyőn. Szeretsz forgatni? Hogyan nyúlsz hozzá egy új munkához?

– A mai napig minden szerepet kihívásként kezelek, legyen szó színházról, szinkronmunkáról vagy filmszerepről. A játék jó értelemben vett szabadsága pezsdítően hat rám. Nagyon szeretek forgatni! Legutóbb a Nagy fehér főnök című sorozatban játszottam, közben forgattam a Diszphoriában, majd az ősszel képernyőre kerülő Tündéerkertben. Ez utóbbi, vagyis Móricz Erdély trilógiája – amelynek az első része a sorozat által feldolgozott Tündéerkert – kedves olvasmányélményem is volt. Sose gondoltam volna, hogy a könyv egyik szereplőjét, Imreffyt, a kancellárt egyszer életre kelthetem. Fantasztikus munka volt, hihetetlenül jó csapattal!

– Vannak szerepálmaid?

– Nincsenek, sosem voltak. Úgy vélem, a konkrét elképzelések sosem úgy alakulnak, mint ahogyan azt várjuk. Amikor a pályám elején, Szegeden az első főszerepemet,

a Don Carlost játszottam, még Madridba is elutaztam, és annyi ismeretanyaggal töltöttem tele a fejem, hogy az egyszerűen agyonnyomott a próbákon. Azóta sokkal jobban élvezem, ha egy feladat ismeretlenül jön, ami persze nem azt jelenti, hogy nem, csupán hogy másképpen készülök fel rá.

– Hogyan élted meg a pandémia utáni nyitást, hogy végre megint szabadabban lehet játszani?

– Remélem, azt az időszakot örökre magunk mögött tudhatjuk. Úgy látom, a színházi élet magához tért, és ismét telt házas előadásokat játszunk. A járvány alatt úgy éreztem magam, mint egy vágató ló, akit visszafognak. Amikor enyhítés volt, nagy levegőt vettem, és mint egy őrült, úgy vetettem magam a játékba. Emiatt is élvezem most ennyire a nagyvárosi életet. Sokat gyalogolok, ha pedig rossz az idő, akkor a tömegközlekedést használom, így alkalmam nyílik rácsodálkozni egy-egy gyönyörű épületre vagy a régi színművészeti emlékek helyszíneire. ♦

SZÖVEG –
DÉR KATALIN klasszika-filológus

SOROZAT –
BIBLIA ÉS IRODALOM

Május: Mária hava

**„Miféle nász ez, Istenem, miféle nász,
miféle anyaság?
S miért éppen engem választottál
irgalmasságod oszlopául?
Miért éppen nekem adtad ezt a két szemet
látni világunk mérhetetlen szenvedését?
Miért éppen nekem ezt a szívet,
hogy csordultig megteljék szájalommal értük,
kik mint fázó kisdetek vacogva megváltásukért
zokognak?
Hogy pattanásig teljék szeretettel,
s élni se tudjak már, ha nem édesanyául?
Jól van. Hát legyen, ahogy akarod.”**

(részlet Rónay György Mária
éneke című verséből)

◆ Május hónapunk neve a latin Maia szóból ered. Maiát vagy Flórát a régiek a természet, a tavaszi vegetáció megújulásának, a termékenység, főként a növényi termékenység istennőjeként tisztelték. Erre emlékezve lett május a katolikus egyházban Mária hónapja, vasárnapjai egytől egyig Mária-ünnepek voltak. Az első vasárnapon a Jó Pásztor Anyját ünnepelték, ez szekularizálódott, világisodott azután a mostani anyák napja ünnepévé. A teljes májusi ünnepkör összefoglaló neve pedig majális.

Miért? Ezt kérdezi Mária Rónay György költeményében, háromszorosan. Miért éppen őt választotta ki Isten „irgalmassága oszlopául”, hogy világra hozza Fiát, a Messiást? És miért őt szemelte ki arra, hogy azután Krisztus egyházának anyja, oltalmazója, közbenjárója legyen? Miért? Mária kérdése az utókor kérdése is. János evangéliumában azt olvassuk, hogy Jézus halála előtt a kereszten egyetlen szavával Máriára bízta egyházát,

amelyet ott, a keresztnél a szeretett tanítvány, az evangélium írója, János jelképezett: „Asszony, íme a te fiad” (19,26), mondta neki Jézus az ifjú Jánosra, a szeretett tanítványra, az igazi hívőre, a hívők prototípusára utalva. Miért éppen Mária? Mert Mária igenjét – „Legyen nekem a te igéd szerint” – megelőzte valami: olyan hit, amelyet Isten mindig is kívánt és keresett, és amelyet csak ebben a fiatal zsidó leányban talált meg. Miféle hit volt ez? Mária hite először is feltétlen volt. Amikor Gábrriel arkangyal szavait meghallotta, és megértette, hogy az Úr azt kívánja tőle, hogy Fiának édesanyja legyen, akkor Mária úgy egyezett bele ebbe, hogy még nem tudott semmit, egyáltalán semmit az ő és Fia jövőjéről. Nem tudta, mivel majd igenje, nem tudta, milyen sorsot, milyen szenvedéseket kell Jézusnak elviselnie, milyen halált kell halnia. Igaz, nemsokára, nyolc nappal Jézus születése után már szembesülnie kellett az agg Simeon szavával: „A te szívedet is hét tör járja át” (Lukács evangéliuma 2,35), de ez egyelőre inkább csak általánosság, valami fenyegető homály volt. Mária minden előzetes tudás vagy bizonyosság nélkül fogadta el Isten akaratát. Ha Gábrriel szava utáni kérdését összevetjük Zakariásnak, Keresztelő János apjának kérdésével, azonnal látjuk, miről van szó. Amikor Zakariás, ugyancsak egy angyaltól értesül arról, hogy idős felesége, Erzsébet fiút szül, aki Jézus előfutára, útkészítője lesz, ezt kérdezi: „Miből fogom megtudni?” (1,18) Ugyan honnan tudjam biztosan, hogy igaz, amit ezzel az angyallal üzen Isten? Nem hiszi el a szót, pedig neki nem a szüzen születést, hanem egy sokkal kisebb jelentőségű csodát kellene hinnie. De nem hiszi. Mária ellenben nyomban és teljes egészében elhiszi, hogy az angyal igazat szól szüléséről, és csupán egy dologról, hogy úgy mondjam, egy technikai részletről kérdez: „Miképpen lesz ez meg, amikor én férfit nem ismerek?” (1,34) És Mária hitének azután még számtalan próbát kell kiállnia, és azzal, ahogyan ezt teszi, példa a mai és mindenkori hívő számára is. ◆

George d'Espagnat (1870–1950): A Simón Bolívar leányiskola (Párizs, 19. alprefektúra) kertjében. 51,4x46,7 cm, olaj, lenvászon, 1933 körül

SZÖVEG –
PARTI JUDIT

KÉP –
ÉDER VERA

AZ APA-ÉV ÉS AMI MÖGÖTTÉ VAN

Visky Andrejrel véletlenül kezdtünk beszélgetni – de amikor kimondta: apa-év, nem tudtam elengedni. A kolozsvári színész, rendező a Váróterem Projekt független színházi társulat alapítója és egyik életben tartója. Az elmúlt évben két darabot rendezett, amelyeknek szerzője az édesapja, *Visky András* – erre utalt az apa-év kifejezéssel. A közös munka feltételezi az apa-fiú kapcsolat mélyülését is, amellet, hogy a tavalyi év legmeghatározóbb magyar regénye is épp a Visky család történetének fontos részét feldolgozó *Kitelepítés* volt. Örökségről, kapcsolódásról és a továbbépítés útjáról beszélgettünk Kolozsvárott.

♦ – **Mit jelent neked, ahogy családon belül beszélgettek a könyvről?**

– Együtt szilveszterezünk a tágabb családdal, meghatározó téma volt a múlt; sztorik, amelyek felbukkannak vagy pont nem bukkannak fel a könyvben. A visszatekintés önmagam puzzle-darabkáinak az összerakását jelenti.

– **Valahogy úgy képzelem, hogy a ti családokat összetartó magja a múltatok, azt feltételeztem, hogy nem tudtál meg új dolgot. Volt mégis valami, ami összeállt?**

– Visszanyúlnék édesapám drámáihoz, mert az írásai közül *A test* történeteit és a *Caravaggiót* is fordulópontnak érzem. Ezeknél mozdult el először az ember–Isten kapcsolat vizsgálatában: számolt a testtel. Ezért nagyon erős valóságkipárolgása van ezeknek a daraboknak, és nekem ez új és szimpatikus. Nagyra értékelem azt művészként és fiúként is, hogy az apám képes volt rá, hogy újraértékelje a saját szakmai attitűdjét. Ugyanez a paradigmaváltás volt érzékelhető a tágabb családban történő beszélgetéseken is: rengeteg új vonatkozását ismertem meg a családtörténetemnek.

- Lehet egy ilyen apát kritizálni?

- Ő is visszajelez az életemre, én is szoktam az övére. Ez nem feltétlenül kritika, csak egy nagyon laza beszélgetés, hogy ugyan miért vállalt el még egy kiállítás megnyitót az ötszáz könyvbemutató mellé. Ezek inkább kedélyes ügyek.

- Tanulsz az ő életéből?

- Szakmailag és emberileg is rengeteget. Temesváron a Caravaggio próbafolyamatában rendező-dramaturg párosként is együtt dolgoztunk. A klasszikus színházi hierarchiában a rendező a feje a produkciónak, itt pedig az a helyzet állt elő, hogy a szerző és a dramaturg ugyanaz a személy, akinek a színházi rutinja jelentős, és

történetesen az apám. Az az elképesztő lexikális tudás, amivel rendelkezik, nagyon hasznos. Olyan asszociációkra képes és olyan olvasatokat lát meg, amelyek számomra sokszor robbanásszerű felismeréssé lesznek. Belém épülnek ezek a pillanatok, és valahogy azt remélem, hogy én is el tudom sajátítani az ő szövegértelmezési módszereit. Ugyanakkor lesem az emberekkel való viszonyának a természetességét, ahogy majdnem idegenekkel is rövid időn belül olyan dolgokról beszélget, amiknek valóban tétje van az ember életében, mint a hit, a családtörténet, hogy kik is vagyunk valójában. Ezek a beszélgetések átszöttek a gyermekkoromat, mert ott zajlottak az asztal körül, és ez óhatatlanul inspirált. Szerintem ez formált azzá, aki vagyok, és a humor, ami mélyen az apám gyerekkorában gyökerezik. ➤

Csábít, hogy kipróbáljam magam egy másik miliőben

– ugyanakkor a családi kapcsolataimat, a nagyon erős barátságokat kimondhatatlanul nehéz lenne itt hagyni.

– Van egy nagyon erős színházi hagyomány és egy meghatározó spirituális, lelki alkotóelem, amit örökségbe kaptál. Mintha egy nagyon magas pontra állítanának, ahol a szédülés alapélmény. Megjelenik ez a munkádban?

– Ötvöződik a művészi és spirituális csomag, azt hiszem. Olyan intenzitású a történet, amiből jövök, hogy néha jobban esne kilépni belőle. Három évet tanultam Amerikában, ez egyszerre volt izgalmas és nagyon egészséges is. New Havenben elsődleges érték az ember szabadsága, ami megjelenik kulturálisan, szexuálisan, politikailag és anyagilag is. Óriási volt a kontraszt az addigi világomhoz képest, és az én felelősségem volt megtalálni, hogy mi az, ami engem ebből a szabadságból érdekel. A három év alatt meg kellett tapasztalnom egy teljesen idegen szakmai környezetben, hogy ki vagyok én a burok nélkül.

– Amellyel azért nagyonis összefonódsz. Térjünk vissza az apa-évhez!

– Ez nagyon intenzív önismereti kurzus volt a szakmai oldal mellett. Apám nagyon szabadjára engedi a szövegeit, bárki nyúl hozzájuk. Mindig az érdeklő, hogy az alkotó személyes dolgot tudjon elmondani a darabjaíró. Ehhez társul számomra a már említett jóval komplexebb rész. Én másképp olvasom az apám szövegeit, mert az ő hangját is hallom benne, és olyan oldalát ismerem meg, amiről nem feltétlenül könnyű egy apának és egy fiúnak beszélni. A szövegei, amelyek sokszor távol vannak a színpadi valóságtól, felkavarták az én állóvizemet. A feladatom az volt, hogy rendezőként és fiúként

hozzátegyem ezt a valóságosságot az ő filozófiai cizelláltságához. Mert pontosan tudom, hogy ezek nagyon is valóságos élményekből születtek, egy részük a gyerekkori traumákból.

– Az ő traumái benned is ott vannak, nem?

– Amikor a feleségem olvasta Orvos-Tóth Noémi könyvét, az Örökölt sorsot, akkor provokált ilyen kérdésekkel. (nevet) Azt érzem, hogy a fogolylét és a nagyapám nagyon sajátos jelenléte a világban, az elképesztő erejével és küldetésstudatával, átöröklődött – jó és rossz értelemben egyaránt. Könnyű idealizálni a nagy történeteket, de mégiscsak hét gyereket telepítettek ki az anyjukkal. A fantasztikus családtörténetnek vannak árnyoldalai is. Nekem például nagyon könnyű felépíteni olyan valóságokat, amelyek el tudnak szippantani az azóta létrejött saját kis családomtól.

– Színházi alkotó lettél, és erdélyi művészként, egyébként is marginális helyzetben független színházat csinálsz. Ez a vállalás máshol sem könnyű, de Erdélyben összesen két társulat próbál meg ebben a formában életben maradni.

– Most már több mint tízévesek vagyunk, és próbáljuk mérlegre tenni az eddigi létünk örült vállalásait. Állandóan beleütöközünk a fennmaradás lehetetlenségébe. Voltak nagyon jó éveink is, de a magyar és a román állam által meghirdetett pályázatokból élünk; projekt-szinten fenn tudunk tartani előadásokat, de nem tudunk továbblépni. Társulatot és közösséget szerettünk volna építeni – de jelen körülmények között mindkettő utópisztikus elképzelés. Állandó identitásdilemmánk, hogy versenyt fussunk-e a művész színházakkal. Talán a tantermi előadások felé való nyitás tehetné fenntarthatóvá a létünket. Lehet, hogy a nevünk is predesztinál bennünket a dilemmák állandóságára.

– Nem akartál a művészi törekvéseidnek Erdélynél jobb táptalajt keresni?

– De. Minden évben beszélgetünk erről a feleségemmel. Kettészakít ez a kérdés. Csábít, hogy kipróbáljam magam egy másik miliőben – ugyanakkor a családi kapcsolataimat, a nagyon erős barátságokat kimondhatatlanul nehéz lenne itt hagyni. Ha elmegyek, akkor felteszem egy feltételezett művészi célra az életemet, és a gyerekeimét is. Vagy kirtartok az eddigi döntésem mellett, és elfogadva a kompromisszumokat, megküzdök azzal a komplexitással, ami itt körülvesz. ♦

BELVÁROSI SZÍNHÁZ

(VII. KER. KÁROLY KRT. 3/A)

BEMUTATÓ ELŐADÁS:

2023. JÚNIUS 16.
(PÉNTEK) 19 ÓRA

Jegyek válthatók a Belvárosi Színház szervezésén (1075 Bp., Dohány u. 1/a, tel.: 266-7130, nyitva: H-P 13-19 óráig), valamint az ismert jegyirodákban, a jegyterjesztőknél. Bankkártyás vásárlás a www.orlaiprodukcio.hu, a www.belvarosiszinhaz.hu és www.jegy.hu oldalakon lehetséges.

  orlaiprodukcio

fidelio

revizor

TREND FM

jegy.hu

FÜGE

NÉPSZAVA

MAGYAR NYRANS

Magyar Hang

PESTIMŰSOR

függetlenül egymástól

KÉPMÁS-EST

FILM és PSZICHOLÓGIA

Várkert Bazar
Testőrpalota, Vetítőterem
Budapest, 1013 Ybl Miklós tér 2-6.

Május

17.

19:00

LÁDÁBA ZÁRT SZORONGÁSAINK

Szorongásaink okáról, hatásáról és leküzdéséről beszélgetünk.

Film: Egyedül a Paradicsomban,
31' R.: Novák Péter Sámuel
Szakértő: M. Steinbach Annamária,
pszichológus

A Képmás-estre a belépés regisztrációhoz kötött, a belépő személyenként egy Képmás magazin.

Regisztráció: kepmas.hu/kepmas-est

TÁMOGATÓ:

 SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

RENDEZŐK:

 Média a Csaláért
Alapítvány

KÉPMÁS
MAGAZIN | nőknek és férfiaknak

 VÁRKERT
BAZÁR

SZÖVEG –
MÁRTONFFY ANDRÁS

SOROZAT –
KÉTKEDŐK, KERESŐK, KALANDOROK

KIÁBRÁNDÍTÓ BUKÁS UTÁN ÉVSZÁZADOS SIKERTÖRTÉNET

Adam Weishaupt és az illuminátusok világkarrierje

Ha a valós adatok alapján ítéljük meg, az illuminátusok története tulajdonképpen csalódást okozóan kurta és sikertelen. Ha viszont a történelmi leszármazási vonalát követjük, és a belőle keletkezett összeesküvés-elméleteket tekintjük, mégis elképesztő hatással volt és van a kultúránkra.

◆ BETILTOTT KÖNYVEK KÖZT NEVELKEDVE

Az illuminátusok társaságát a bajorországi Ingolstadt városában alapította egy Johann Adam Weishaupt nevű egyházjogász, aki 1748. február 6-án született, és szigorú vallásos neveletésben részesült. Apja, aki maga is jónevű jogász volt az ingolstadti egyetemen, korán meghalt. A keresztapa, Johann Adam von Ickstatt báró vette kézbe az ötéves Adam nevelését, aki szintén az egyetem jogásza volt, és a felvilágosodás eszméinek lelkes terjesztője. A kisfiút – bár hétéves korától jezsuita iskolába járatta – korán beoltotta a felvilágosodás alapgondolataival. Könyvtárában egymás mellett sorakoztak az uralkodók és az egyház által betiltott könyvek, titokzatos és ezoterikus tanokról szóló traktátusok. Adam már fiatalon elhatározta, hogy az életét ezen eszmék terjesztésének szenteli.

Tizenöt évesen beiratkozott az ingolstadti egyetemre, majd húszéves korában jogászdoktorként végzett, négy évvel később pedig már maga is jogot tanított. Nagy lökést adott az előmenetelének, amikor 1773-ban XIV. Kelemen pápa feloszlatta a jezsuita rendet. Amellett, hogy

elégítellel töltötte el a szerzetesek szerencsecsillagának leáldozása, az egyházi állások, amelyek addig kizárólag jezsuiták számára voltak elérhetőek, most nyitva álltak előtte: huszonhét évesen az egyházjog professzora lett.

1776-ban nagy lelkesedéssel létrehozta az Illuminátusok Szövetségét. Maga a név a felvilágosodás latin nyelvű verziója, és arra a szándékra utal, hogy Weishaupt az egész társadalom radikális átformálását tűzte ki célul maga elé. Abban hitt, hogy ennek a célnak az elérése szentesít sokféle eszközt. A jezsuitáktól sokat tanult a kifinomult, ravasz érvelés művészetéről. Úgy gondolta, hogy a befolyás és a hatalom megszerzésének legfőbb eszköze a titoktartás, amely arra is kiváló eszköz, hogy minél több embert magával ragadjon a szervezkedés és összeesküvés izgalma.

NEM MARADHATOTT TITOKBAN

Az illuminátusok szervezetét gyakorlatilag titkosügynökök hálózata képezte. Elkülönült sejtjeik működtek a társadalom kulcsfontosságúnak tartott pozícióiban, és eredményeiket egy általuk nem ismert felettesnek

jelentették. Könyvtárakba, klubokba, egyházi szervezetekbe szivárogtak be, ahol az volt a feladatuk, hogy figyeljék az eseményeket, különös tekintettel a publikált kiadványokra. Nagy figyelmet fordítottak a hétköznapi emberek szervezésére is, valamint a feleségek „ideológiai megdolgozására”. Az alapító meg volt győződve róla, hogy a férfiak befolyásolásához a nőkön keresztül vezet az út. A szervezet tagságának szaporítása volt az elsődleges cél. Weishaupt úgy tervezte, hogy amikor ez a szám eléri a 250 000-et, elérkezik az ő idejük. Akkor megdöntik a királyi és egyházi hatalmat, majd megalapítják a felvilágosult eszmékre és egyenlőségre építkező, demokratikus társadalmat.

Ehhez a legfontosabb eszköznek a szabadkőművesseget tartotta. Ez a társadalmi hálózat megfelelően titokzatosnak és romantikusnak tűnt ahhoz, hogy az érdeklődő illuminátusok lelkesedését fenntartsa, ugyanakkor elég divatos is volt, így megfelelően széles körű tagsággal rendelkezett. Weishaupt maga is belépett egy szabadkőműves páholyba, és ennek a szervezetnek a keretein belül terjesztette szélsőségesen radikálisnak számító

Az illuminátusok szervezetét gyakorlatilag titkosügynökök hálózata képezte.

gondolatait, toborozta saját szervezetének tagjait. Progresszív eszméi – bár a korabeli társadalom egészét szándékoztak alapjaiban megváltoztatni – nem vonatkoztak a tagság jelentős részére. A vezetői módszere diktatórikus volt, Weishaupt előírta, mit kell és mit tilos olvasniuk, hogyan kell gondolkodniuk. A tagok kilétét is korlátozta: nők, zsidók és szerzetesek nem vehettek részt a mozgalomban.

A toborzási kampány sikeres volt, a tagság gyorsan gyarapodott, és néhány év alatt elérte a kétezer főt. Az illuminátusok megvetették a lábukat a német tartományokon kívül Franciaországban, Belgiumban, Hollandiában, Dániában, Svédországban, Itáliában, Lengyelországban és Magyarországon is. Minden úgy alakult, ahogy a fiatal és nagyreményű alapító elképzelte. Csakhogy egy titkos társaságot lehetetlen valóban titokban tartani. Tanításaik, írásaik kiszivárogtak, és a bajor hatóságok tudomására jutottak, az illuminátusok soraiba könnyedén beférkőztek a hatalom emberei. Az államellenes, veszélyesen felforgató jellegűnek tekintett gondolatok nem maradhattak megtorlatlanul. Szándékaikat leleplezték, a társaságot pedig hatóságilag feloszlatták. 1784-ben, mindössze nyolcévesnyi sikertörténet végén, az illuminátusok titkos társasága megszűnt létezni.

Weishauptot eltávolították egyetemi állásából, kitiltották Ingolstadtból, innen pedig a tübingiai Gotha városába menekült, ahol egy vele szimpatizáló herceg nyugdíjából élt, itt töltötte élete hátralévő részét. Kimerítő, hosszú értekezésekben írta meg a világról alkotott felfogását, majd további hosszú, eseménytelen évtizedek után 1830-ban, 82 évesen meghalt. A mozgalom hamarosan a többi országban is lecsengett.

EGY ELTŰLZOTT ÖSSZEESKÜVÉS

Gotthard Ferenc, II. Lipót császár titkosügynöke fontos beszélgetést bonyolított le 1791-ben. Egy Martinovics Ignác nevű, meglehetősen tiszteletre méltó polgárral találkozott fontos állambiztonsági ügyben. Martinovics ferences szerzetes volt, természettanár, a leMBERGI

Egy titkos társaságot lehetetlen valóban titokban tartani.

akadémia dékánja, több más illusztris európai város akadémiajában tagja. Ami pedig még talán ezeknél a címeknél is fontosabb: rendkívül ambiciózus, nagyravágyó ember hírében állt. Tökéletes alanyt kívánt arra, hogy megfelelő anyagi kompenzáció és politikai pozíciók ellenében beépített ügynökként segítse a császári kormányzat titkosszolgálatát.

A megbeszélés után – széles körű kapcsolatait kihasználva – beépült olyan, részben vagy teljesen titkos szervezetekbe, mint például a szabadkőművesek, illetve a hozzájuk szorosan kapcsolódó illuminátusok társasága, amely új szervezetként robbant be a titkos társaságok romantikus világába. A magyarországi felső tízezer több tagja részt vett a szervezkedésben, nemesek, papok, szabadkőműves-nagymesterek és -főmesterek, például báró Podmaniczky József, gróf Bánffy György és gróf Pálffy Károly, gróf Forgách Miklós, és a híres közíró, Berzeviczy Gergely is. A szintén szabadkőműves Kazinczy Ferenc egy lelkes levelében „az élet legédesebb boldogságának” nevezte a titkos társaság céljait. Ezek a célok alapvetően a felvilágosodás és a francia forradalom célkitűzéseiben gyökereztek. Legfontosabb távlati céljuk az volt, hogy felszabadítsák az embereket a királyaik, kormányaik és a vallások igája alól.

Martinovics Ignác – mint sok más lelkes besúgó – szabadkőművesekről és illuminátusokról szóló jelentéseiben igyekezett felnagyítani saját szerepét. Alaposan eltúlozta a mozgalom veszélyességét, miközben azt terjesztette magáról, hogy a király belső, bizalmi embere, udvari vegyész. Hamarosan meg is kapta ezt a címet, sőt, a már régóta nem is létező szászvári monostor címzetes apátjává is kinevezték. II. Lipót halálával azonban Martinovics kegyvesztett lett, bosszút fogadott, és az általa elárult jakobinus mozgalom élére állt. Amikor lelepleződött, újra készségesen elárulta minden egyes harcostársát, de ezúttal már nem menekült: 1795-ben a budai Vérmezőn a társaival együtt lefejezték.

NYOMOKBAN TÖRTÉNELMET TARTALMAZ

Az illuminátusok misztikummal övezett története itt véget ért, de a veszélyes felforgatók, titokban szervezkedő szabadkőművesek és más világhatalomra törő

összeesküvők vonzereje túl erős volt ahhoz, hogy a világ csak úgy elfelejtse. Már a 19. században megjelentek az összeesküvés-elméletek az országokon és kormányokon átívelő hatalmi machinációkról, titkos gyűlésekről, kegyetlen rituálékról és behálózott társadalmakról. Az illuminátusok kiábrándító története hatalmas, globális mítoszrendszerre nemesedett, és nemhogy a 20., de még a 21. században sem lankadt iránta az érdeklődés.

A legerősebb publicitást a világ egyik legsikeresebb írója, Dan Brown biztosította az illuminátusoknak *Angyalok és démonok* című regényével. Van benne minden, ami a misztikumrajongóknak kell: évszázados titkok, elfelejtett katakombák, titkos rejtékhelyek, amelyek mögött persze az illuminátusok hatalmas, titkos szervezete húzódik meg. Brown következő regénye, *A Da Vinci-kód* ugyan más témáról szól, de hatalmas sikerével akaratlanul is erősítette az illuminátusokról szóló mesék hitelét. A marketingkampány kitalálói azt állították, hogy a könyvben leírt, *Leonardo Utolsó vacsora* falképe köré kötött titokzatos történetek valódiak, a *Mária Magdolnát*, *Jézust*, valamint a *Szent Grált* is felvonultató történet az első szótól az utolsóig megtörtént. Maga Dan Brown is azt nyilatkozta, hogy a könyv által bemutatott történet hosszas kutatás eredménye, és 99 százalékban igaz.

Egy ilyen jó sztori pedig megállíthatatlan: a popkultúra ikonjai is belekeverednek. Jay-Z, a világhírű rapper elkövette azt a hibát, hogy a két kezével háromszöget formálva üdvözölte a rajongóit a koncertjein, mint ahogy a felesége, Beyoncé is. Mint annak idején a Led Zeppelin, a Judas Priest vagy az Eagles dalaiban, az énekesnő dalszövegei között is titkos üzeneteket véltek felfedezni a lelkes hívők. Állítólag ha az egyik dalát visszafelé játsszuk le, a „Meghajol majd előttem a világ”, illetve „Az emberek könnye hull” mondatok vehetők ki. De sokan meggyőződéssel vallják, hogy ugyanebbe a titkos szövetségbe tartozik Justin Bieber, Eminem, sőt Bono és Whitney Houston is. Vannak, akik szerint már a francia forradalmat is az illuminátusok szervezték, nem is beszélve John F. Kennedy meggyilkolásáról és a 2001. szeptember 11-i terrortámadásról.

Sok irodalomtörténész vallja, hogy a világirodalom egyik első valódi horrorregényében, a *Frankensteinben* sem véletlenül szerepel Ingolstadt egyeteme. Mary Shelley fiatal és érzékeny gondolatvilágát valószínűleg komolyan foglalkoztatta a város félelmetes, misztikus hírneve. Elvégre 1818-ra, a könyv keletkezésének idejére az illuminátusok története már teljes vértezetben lépett a kultúrtörténet színpadára. ♦

SZÖVEG –
VÉSEY MIKLÓS

SOROZAT –
BIBLIAI TÖRTÉNETEK

Rémálom

” Amint kifelé vonultak, találkoztak egy Simon nevű cirenei emberrel. Ezt kényszerítették, hogy vigye a keresztet.

(Mt 27, 32)

◆ Ti állatok, hogy lehet ennyire megkínózni, nem fogja kibírni a végéig, mert elvérezik, keresztalál volt a parancs, nem az, hogy halálra ostorozzátok, üvöltötte az arcomba a százados olyan közlő, hogy orromban éreztem a büdös leheletét. A társamra néztem, ő meg rám, ugyanarra gondoltunk mindketten: a korbácsolás monotonitásától már megint olyan meditatív állapotba kerültünk, hogy a végső cél teljesen kiment a fejükből. A parancs az volt, hogy keresztre feszítsék, ha itt hal meg a porban, akkor a nép fellázad, és a helytartó a fejüket veheti.

Pont annyit ütni, hogy fájjon, de tovább is tudjon menni azért, nem egyszerű feladat. Kihajtani rendesen, ne maradjon benne felesleges életerő, mert akkor szid meg káromkodik a szögelés közben, ami elég kellemetlen, de azért el is tudja vinni a terhet, jusson fel a hegyre, ne nekünk kelljen cipelni. Keskeny határvonalon kellett mozogni, amit mi aznap jócskán túlléptünk, a pali öntudatlanul feküdt a hátán nyitott szájjal, épphogy lélegzett, nem sok volt már neki hátra. Gyorsan ki kellett találnunk valamit, azért egy hullát mégse szögelhetünk a fához, feltűnő lenne, hogy nem vérzik, meg állandóan lecsuklik a feje.

Segíteni kellett neki, de mi nem tehetünk ilyet, röhej tárgyává váltunk volna a században. Úgyhogy karon ragadtam a hozzám legközelebb álló zsidó férfit, és ráparancsoltam, hogy vigye a keresztet egy darabig. Hebegett-habogott valamit arról, hogy ő csak vásárolni indult a piacra, de mondtam neki, hogy ha nem segít most rögtön, akkor kap egy saját keresztet, és indulhat a fáklyás menet, őt is felfeszítjük szépen.

Ezt hallva persze szólanul a vállára vette a súlyos fát, és elindult. Meg kell hagyni, jó kötésű férfi volt, csak úgy dagadtak az izmai, komoly tempót diktált. Mondtam is neki, hogy lassítsál haver, a halált nem tudjuk úgyse lekésni, így próbáltam oldani a hangulatot, röhögtek is páran. De a férfi csak megállt a keresztel és hátranézett. Amit akkor láttam, azt azóta sem tudom megmagyarázni.

Mert az arca úgy szét volt verve, mint annak az elítéltnak, aki mögötte vonszolta magát négykézláb a porban. A jobb szeme bedagadt, az alsó ajka félig le volt szakadva, a másikkal meg alig látott a vértől, és még sorolhatnám. Pedig esküszöm, hogy mi hozzá se nyúltunk, egy perccel azelőtt még teljesen ép volt. Nem is ittam aznap semmit, színjózan voltam. A társamra néztem, de az széles vigyorral röhögött a poénomon, nem tűnt fel neki a változás. Aztán a férfi ment tovább. Utánarohantam, az arcába néztem. De megint ép volt, mintha mi sem történt volna. Úgyhogy folytattam a munkát, gépiesen végigcsináltam a napot. Az elítéltet annak rendje és módja szerint a keresztre szögeltek, a segítőjét pedig elengedtem. Rémüléssel menekült, nyilván örült, hogy ennyivel megúszta az ügyet.

Próbáltam elfelejteni a bevért arcát, de azóta minden éjjel azzal álmodom. A keresztrel a vállán áll, és könyörög, hogy vigyem vele együtt. És nekem minden izmom megfeszül, annyira segíteni akarok neki, hogy végre szabadulhassak ettől a rémálomtól.

De valami láthatatlan erő visszatart. ◆

SZÖVEG –
OSZTOVITS ÁGNES

BÖLCSELET, ÉLETRAJZ, IGAZ TÖRTÉNET

Nagyon különböző könyvekre került sor a tavasz elején. Volt köztük kulturáltan megírt külföldi lektúr, amelyet két hét elteltével teljesen elfelejtünk, és volt, amivel sokat kínlódtunk, mégis szólni kell róla.

**MOLNÁR TAMÁS
AZ ÉRTELMISÉG
BUKÁSA** című, angolul először 1961-ben megjelent négyszázötven oldalas nagy filozófiai munkájának komoly jegyzetapparátussal ellátott új fordításával elindult az életműsorozat. A mostani kötet az 1994-es londoni kiadás alapján készült. Nemcsak azért jelentős ez a vállalkozás, mert a bölcselet történetében alig

akad olyan magyar szerző, aki angol és francia nyelvterületen is sikert aratott, hanem azért is, mert Molnár Tamás (1921–2010) szinte előre látta korunk minden gondját, eszmei zűrzavarát.

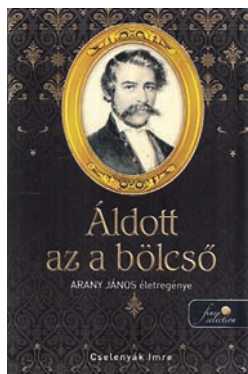
Amikor Molnár a rendszerváltozás után, negyvenöt év elteltével visszajött Magyarországra, és egy-egy egyetemi szemesztert itt töltött, hazahozva könyveit és a világban, elsősorban az Egyesült Államokban szerzett tudósi-professzori tapasztalatait, döbbenet hallgattuk proféciáit. Sokan meg voltunk győződve akkoriban, hogy a marxizmus hegemoniájának eltűnése és ennek következményei végre elhozzák a gondolkodás áhított szabadságát. Hittünk a liberalizmus térnyerésében, mire az amerikai professzor figyelmeztetett, hogy a marxizmus és a modern kori liberalizmus egy töről fakad. Amikor 1992-ben interjút készítettem vele a Magyar Nemzetnek, a beszélgetés során szinte kétségbeestem, amikor

kijelentette, hogy ő bizony reakciós. Ezt nem akarom leírni, mert ez a legdehonesztalóbb jelző a magyar politika- és eszmetörténetben, mondtam neki. Mire jót nevetett, és azt mondta, ő nem talál ki semmi újat, csak az újabb és újabb szellemi akciókra válaszol, azaz re-akciós.

Jó sorom úgy hozta, hogy az interjú után többször beszélgethettem, családi körben is ebédeltem, vacsoráztam a remek humorú, időnként szarkasztikus Molnár Tamással, aki mindig megjegyezte, hogy ő nem női olvasóknak ír. Ezt most azért idézem fel, mert Az értelmiség áruklása a szó régi értelmében nem női olvasmány, vagyis nem lehet levesfőzés, porszívózás és mosás közepette bele-belenézni. Mindenkitől komoly figyelmet követel, de megéri, még akkor is, ha az utalások egy részét nehezen tudjuk követni (ebben nagy segítségünkre lehetnek a magyar lábjegyzetek).

Hogy miért bukott el az úgynevezett hangadó értelmiség Molnár szerint? Mert a valóságról, az abban élő emberről lemondva különféle utópiákat gyártott. Újabb és újabb rögeszmékbe kapaszkodva úgy vélte, itt, a földön édent lehet teremteni, ha Istent kiiktatjuk, ha eltörüljük a társadalmi osztályokat, ha iparosítunk, gépesítünk, ha megfelelő intézményeket hozunk létre, ha megtagadjuk a múltat. Az értelmiség tekintélyvesztéséért nemcsak az úgynevezett progresszívek felelősek, hanem a konzervatívok is, akik félve a megbélyegzéstől, óvakodtak attól, hogy felemeljék a hangjukat.

(A fordító Mezei Balázs, aki Hoppál Balcsú és Pogrányi Lovas Miklós mellett az életműkiadás szerkesztője is. Nemzeti Közszoigálati Egyetem, 5066 Ft)

CSELENYÁK IMRE ARANY JÁNOS ÉLETRÉGÉNYE

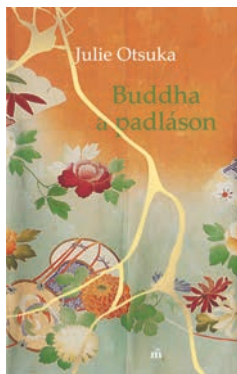
alcímmel két kötetben meséli el a XIX. század egyik legnagyobb költőjének történetét. Az első könyv a születéstől, 1817-től 1849 áprilisáig öleli fel az eseményeket. Ennek címe: *Áldott az a bölcső* (idézet a sokat emlegetett *Kozmopolita* költészetből). A második rész, *A tölgyek alatt* (az *Őszikék* egyik híres verse) 1882-ben, a halállal zárul.

Bevallom, nem vásároltam volna meg ezt a több mint hétszáz oldalas művet, ha nem látom, hogy a szerző új életrajzi kötettel jelentkezik, mégpedig *József Attila* sorsának regényesített történetével. Kíváncsi voltam, mit tud ez a sok sikerkönyvet publikáló, Dorogon élő szerző. Azt kell mondanom, hogy az Arany-életrégény az utóbbi idők egyik legkellemesebb meglepetése.

Most, amikor már biztos állíthatjuk, hogy a szerzők élettörténetének kiiktatása az irodalomtanításból, azaz a tiszta műközpontúság nem hozott kellő eredményt, ismét felértékelődnek az alapos, jó stílusban előadott életrajzi regények. Engem például kamaszkoromban *Rónaszegi Miklós Színház az egész világ* című könyve vezetett el *Shakespeare*-hez. Cselenyák Imre Arany-könyve azonban nemcsak a fiatalságot viszi közel a Toldi írójához, hanem az idősebb nemzedéket is. A mai, értékvesztett világban jóleső érzés követni egy olyan ember történetét, aki mindig hűséges volt a hitéhez, családjához, hazájához, barátaihoz. Akivel soha nem szaladt el a ló, hiába kapta a legmagasabb helyekről az elismerést. Aki pontosan tudta, hol az ő helye. *Babits* szerint Arany zseni volt a nyárspolgár álarcában, míg *Petőfi* nyárspolgár a zseni álarcában. E szellemes megállapítást Arany cáfolná, ő *Petőfit* igazi zseninek látta, míg önmagában folyton kételkedett. Cselenyák mély empátiával követi Arany útkeresését, családalapítását, felemelkedését, fővárosi életét. Miközben a nemzet nagy költőjére összpontosítja figyelmét, remek portrékat rajzol: *Petőfiről*, *Szendrey Júliáról*, *Tompáról*, *Jókaitól*, *Deák Ferencről*, *Gyulai Párról*, a szerencsétlen sorsú *Petőfi Zoltánról*. Jó, jó, mondhatnánk, könnyű sikeres életrégényt

írni egy jeles történelmi időszakot átélő költőről, de nem mondjuk, mert szerzőnk nem él hatásadás eszközkkel, tiszteletben tartja a szakirodalom eredményeit, és velünk együtt újraolvassa a nagy Arany-műveket. Egyszerre szórakoztat és tanít.

(Könyvmolyképző Kiadó, kötetenként 3499 Ft)

JULIE OTSUKA BUDDHA A PADLÁSON

című, mindössze száznegyven oldalas regénye nem véletlenül nyert el rangos irodalmi díjakat. A japán származású, amerikai író az azt meséli el – mindvégig többes szám első személyben –, milyen sors várt azokra a japán nőkre, akik a huszadik század harmincas éveiben hajóra ültek, hogy eljussanak az ígért földjére, Amerikába. Valamennyien

házassági meghívólevelet kaptak ismeretlen férfiaktól. Azt remélték, nem kell majd a rizsföldeken robotolniuk, szép kényelmes lakás, nagy kocsi és jóképű férj vár rájuk. Egynek-kettőnek szerencséje volt, de a többség mélyebb nyomorba jutott, mint amit otthon megélt. Nem volt visszaút. A férfiak többnyire kihasználták, afféle szexuális rabszolgaként kezelték őket, s ők beletörődtek sorsukba. Munkabírásukat, alázatos viselkedésüket egy idő után az amerikaiak is nagyra értékelték. A japán asszonyok beilleszkedtek az amerikai társadalomba. És amikor már-már otthon érezték magukat, jött a háború. Pearl Harbor megtámadása után hirtelen gyanússá váltak. A háborús hisztériában úgy döntött az amerikai kormányzat, hogy száműzi ezeket a szelíd, minden alant munkát készséggel elvégző embereket.

Ennyi a balladisztikusan elmesélt, megrázó történet. Mint tudjuk, a Reagan-kormányzat évtizedekkel később bocsánatot kért, majd anyagi kártérítést is kaptak a táborokba hurcolt, majd kitoloncolt japánok, de ez nem feledtette és nem tette semmissé a szerencsétlen asszonyok szenvedését.

A költői szöveget Morcsányi Júlia ültette át remekül magyarra.

(Magvető Kiadó, 3499 Ft) ♦

SZÖVEG –
JEAN ORSOLYA

A cikk a Magyar Turisztikai Ügynökség
szakmai támogatásával készült.

INDULHAT A BRINGASZEZON!

Magyarország tájait ideális kerékpárral felfedezni: szelíd lankák között, árnyas erdőkben, csodálatos tavak, folyók és holtágak partján tekerhetünk, kastélyokat és várakat is felfedezhetünk két keréken. Kevésbé ismert túrák között szemezgettünk.

◆ TEKERÉS AZ UPPONYI-HEGYSÉG FESTŐI SZÉPSÉGŰ TAVA KÖRÜL

Igazi élménytekerésre számíthat, aki ezt a túrát választja, mert van benne minden, amire egy bringás vágyik: hegyek-völgyek, emelkedők, lejtők, lélegzetelállító panoráma, romantikus tavacska és erdei út. Hallottál már a vadregényes Lázbérci-víztározóról? Ha nem, itt az ideje, hogy körbetekerd! A tájvédelmi körzet számtalan, természet alkotta látnivalóban bővelkedik, amelyekért akár a nyeregből is érdemes leszállni, és kicsit közelebből felfedezni. A víztározó mellett jó minőségű aszfaltút vezet, és már a túraútvonal eleje is látnivalót ígér: a Festék-bányát a tó melletti hegyoldalban, amely nevét a sárga és vörös színeiben pompázó kőfejtőről kapta. A bánya két kis barlangszerű ürege ma is járható, mélyebb részein sokféle denevérfaj él.

Uppony irányába haladva a tó egyre keskenyedik, mígnem az öt tápláló, kis zubogókon át csörgedező patakka változik. A meder mentén eltekerhetünk az Eszkála-szirtre vezető útig, ahol két lehetőség közül választhatunk: hátrahagyjuk a kerékpárt, és megmásszuk a meredélyt a hegytetőig, vagy kényelmes túraúton bandukolunk végig a Kalica-tető oldalában álló Herkó páter keresztig, amely az Upponyi-hegység egyik panorámapontja. A barkó hagyomány szerint az upponyi és a sajónémeti

hegyen azért állítottak keresztet 1802-ben, mert „Herkó páter”, a híres-hírheft ellenreformátor itt állította meg a kálvinistákat.

Visszatérve a kerékpárokhoz, a túrát a tó végétől induló erdei utakon folytathatjuk. A teljes túrakör érinti a kaptatós, kanyargós, de kis forgalmú közutat, amely a legnagyobb kihívása ennek a 17 kilométernek, ám az útközben átélt élmények, a látvány bőven kárpótol majd az izomlázért.

Tipp: A környék többnapos túrát is megér, mert a közelben számtalan látnivaló van, így Eger, Szilvásvárad, Lillafüred és a dédesi vár.

A 2021-ES ÉV KERÉKPÁRÚTJA DÖNTŐSE

A Pálháza–Bózsva útvonal 2021-ben a kerékpárosok szavazatai alapján lett az Év Kerékpárútja dobogós helyezettje. Nem véletlenül. Vadregényes erdei út, hullámzó hegyek, égbe törő vár, több mint ezer lépcsővel elérhető kilátó – csak néhány látnivaló, ami útba esik. A túra Pálházáról, a kisvasút állomásától indul Bózsva irányába egy alpesi hangulatú bringaúton – amelynek hátterét a Zemplén vonulata adja –, ami a végén egy kis forgalmú közútra téved. Bózsvara érve érdemes közelebbről megnézni a Bózsvai-sziklát, ahol a helytörténet szerint IV. Béla lovának patkónyomai is megmaradtak, és ahonnan már látható a füzéri vár sziluettje.

Kép: Magyar Turisztikai Ügynökség

Kalica-tető

Innen továbbra is közúton, Nyíri érintésével haladunk észak felé, utunkat a vár impozáns látványa kíséri végig. Ám ha azt gondoljuk, ez túránk csúcspontja, tévedünk. Füzérkomlóstól ugyanis – ahonnan ismét kerékpárúton tekerhetünk – az élmény még tovább fokozódik: mezőkkel tarkított dombokon haladunk felfelé, festményszerű táj ölel körbe bennünket.

Füzérrre beérve könnyű megtalálni a várhoz felvezető impozáns lépcsősort. A kerékpárunkat letehetjük a parkolóban, de elég jól járható földút vezet fel a várhoz is, így akár fel is tekerhetünk. A Milic hegycsoport, amely Füzért körbeöleli, 2008-ban elnyerte a Magyarország természeti csodája címet, a füzéri vár 2020-ban az Év Turisztikai Attrakciója címért folyó versenyben a második helyezést érte el. Vének lenne kihagyni!

Ha nem megerőltető túrára, hanem inkább egy kellemes tekerésre vágyunk, érdemes a Pálháza–Bózsva–Nyíri–Füzérkomlós–Füzér útvonalat vonaltúraként teljesíteni.

 Tipp: A zempléni hegyek között tekerő kisvasút (Pálházi Állami Erdei Vasút) különlegessége az egyre szűkülő völgyben vezető vonala, amely Kőkapu megállóhelyénél sziklába vájt alagúton halad át – egy vadászkastély alatt! A kisvasúton zötyögve az ember úgy érzi, mintha gyermekkorra meséinek színhelyein járna, és ez az érzés az úton mindvégig vele marad.

TEKERÉS AZ ALFÖLD BÉKÉS HOLTÁGAI KÖZÖTT

A Gyomaendrőd–Csárdaszállás–Mezőberény–Köröstarcsa–Körös-gát–Gyomaendrőd útvonal azok számára valódi élmény, akik hamisítatlan vidéki nyugalomra, természetközeli élményre vágnak.

A túra Gyomaendrődről indul, itt a kerékpárút a 46-os főút mellett halad. Érdemes letérni róla, és felfedezni a város 16 félkör alakú holtágát, amelyek a Hármas-Körös egykori nyomvonalát mutatják. A legszebb út, ha az Erzsébet hídon áttekerünk az Erzsébet ligetbe, és a Hantostekerti hídon jövünk vissza. Gyoma után véget ér a kerékpárút, a 46-os főúton lehet biciklizni 12 kilométert a tanyákkal tarkított békés rónaságon Csárdaszállásig. Innen viszont kiváló bicikliút vezet 8 kilométer hosszan Mezőberényig. A város szélén forduljunk balra, majd a Hosszú-tó mellett eltekerve kijutunk a 47-es főútra. Itt ugyan nagy a forgalom, de jó minőségű bicikliút vezet mellette egészen az 5 kilométerre fekvő Köröstarcsáig, a Hármas-Körös hídjáig.

Itt forduljunk balra, és a Körös bal partján biciklizzünk tovább, a gáton. Az út igencsak göröngyös, de bőven kárpótol bennünket a látvány: ez a Félhalmi-holtág, a Körös-Maros Nemzeti Park legszebb része. A gát egyik oldalán ártéri erdők, a másikon végelelhatatlan szántók között tekerhetünk. Az egykori mocsárvilág számos jellegzetes növény- és állatfaja megtalálható itt. Ha szerencsénk

Füzér-Füzérkomlós kerékpárút

van, láthatunk mocsári teknőst, fekete gólyát és rétisast. Tavasszal pedig különösen szép a kilátás a gátról, repcevirágzás idején ugyanis ameddig a szem ellát, sárga virágtenger borítja a tájat. A gáton 20 kilométer az út, amely lezárja körtúránkat Gyomaendrőd felé.

Tipp: A mezőberényi Medvefejes-tó – amely nevét a madártávlatból jól látható alakjának köszönheti – a Kárpát-medencében egykor hatalmas területeket elfoglaló szikes tavak öröksége, amely körül megmaradt a mocsári növényzet és az összefüggő nádas. Olyan különleges madárfajok élnek itt, mint a gulipán, a nádi sármány vagy a kanalas gém. A tó körül tanösvény húzódik, amelyet érdemes bejárniuk a kíváncsi madárbarátoknak.

KASTÉLYTÚRA KÉT KERÉKEN

A 31 kilométeres túra Békéscsaba Erzsébethely vagy Jamina részéből indul és a Nagyerdő tanösvény-nél ér véget. A Modern Városok Program keretében épülő Wenckheim turista- és kerékpárút egy szakasza a Békéscsabához tartozó Jaminán található bányatavak mellett fut, amely a város legkiválóbb agyaglelőhelye. A tavak története Békéscsaba szlovákok általi újratelepítésének 300 évvel ezelőtti időszakához nyúlik vissza azáltal, hogy ezen a területen fogtak hozzá annak a jó minőségű földnek a kitermeléséhez, amelyből házaikat építették. A vályogvető gödrök szlovák „jamina” elnevezését megörökölte a szőlőskertekből később településrészé fejlődő terület, olyannyira, hogy azt legtöbbször ma is az eredeti szlovák ragadványnevével illetik a hivatalos Erzsébethely elnevezés helyett. Az agyagbányászat eredménye a 21 természetessé szelídült tó, amelyeknek vízfelülete a dél-alföldi régió egyik legkiterjedtebb szabadvízi törendszere. A tavak környékén időről időre felbukkanak, telepeket alkotva fészkelnek és költenek értékes, akár fokozottan védett madarak, mint például a bakcsó,

Szabadkígyós, Wenckheim-kastély

a nagy kócsag és a vörös gém, valamint a szikes pusztákra jellemző gulipán és gólyatöcs, az emlősök közül pedig a szintén fokozottan védett vidra.

A bányatavak körbekerekezése után érdemes célba venni a szabadkígyósi neoreneszánsz-eklektikus stílusú Wenckheim-kastélyt, amelyet az 1800-as években a család kérésére Ybl Miklós tervezett. 1882-es átadásakor a kor legkorszerűbb kastélyának számított, a korabeli újságok csodálattal és elismeréssel írtak róla. A birtok úrnője, Wenckheim Krisztina mindössze nyolcesztendő volt, amikor 1857-ben meglátogatta a császári házaspár: Ferenc József és felesége, Sissi. Tiszteletükre a család impozáns diadalívet emeltetett, amelyet a második világháború után elbontottak, és 2000-ben újra felépítettek. A kastély káprázatos belső terein túl érdemes bebarangolni a kastélykertet és a franciakertet, és gyönyörködni az évszázados fákbán, a bájos tavacsákban, szökőkutakban.

A település déli hatáiban elterülő Kígyósi-pusztá Békés megye egykori folyóvölgyekkel szabdalt tájörnyezetének egyik legjelentősebb pusztái ősgyep-területe. Évezredek óta őrködő kunhalmai, egyedi természeti értékei, legelőin kérődző szürkemarhacsordái, birkanyájai sajátos hangulatot adnak a vidéknek. A Borostyán Tanösvény szabadon és szakvezetéssel is látogatható, hossza 5 km. Hét állomása nagyjából két óra alatt járható be kényelmesen. Ha tehetjük, maradjunk itt megcsodálni a naplementét, nem bánjuk meg!

Tipp: Az Ókígyósi Aranyménest az 1800-as években Wenckheim Antal József alapította – arab lovakkal. A hagyományt felelevenítve 2004-ben Balogh József, Szabadkígyós polgármestere hét lipicai kancát vásárolt, ez a második ménes ma már 47 lóból áll. A híresen értékes, intelligens, elegáns lovak tenyésztők és versenyzők számára eladásra is kínálják, de a ménest bárki megcsodálhatja, a lovak meglátogatása az egész család számára remek program lehet. ♦

NYERJ A NYERETLENEKSEL!

Pályázz 10 nyeretlen Black Jack sorsjeggyel, és nyerj akár

10 MILLIÓ FORINTOT

vagy a további 38 darab, több mint 71 millió forint összértékű
pénznyeremény egyikét!

Az akció időtartama: 2023. április 17. – május 14.

ZAJOVICSNÉ

**ZAJOVICSNÉ
VÍZER
BERNADETT**

HÚSZ ÉVE IGYEKSZIK
ELVISELHETŐBBÉ TENNI
A GYEREEKÓRHÁZBAN
VALÓ TARTÓZKODÁST
A SZÜLŐ ÉS A GYEREK
SZÁMÁRA.

Cikk a 46. oldalon

